

Grzybowski, Michał Marian

Lustracja Seminarium Duchownego w Pułtusku w 1837 roku

Studia Płockie 27, 201-219

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ks. Michał Marian Grzybowski

LUSTRACJA SEMINARIUM DUCHOWNEGO W PUŁTUSKU W 1837 ROKU

Lata Królestwa Polskiego 1815-1831 były okresem dość spokojnym jeśli chodzi o życie Kościoła na Mazowszu. Ówczesny rządca diecezji płockiej biskup Adam Michał Prażmowski, choć zajęty często sprawami narodowymi, dbał o stan diecezji, dokonując sporo jeśli chodzi o stronę materialną takich instytucji, jak pałace biskupie w Pułtusku i Płocku oraz Seminarium Duchowne.¹ Jego koadiutor, a potem od 1836 r. ordynariusz płocki Franciszek Pawłowski zastał seminarium pułtuskie prowadzone przez księży diecezjalnych w dość dobrym stanie. Świadczy o tym między innymi lustracja dokonana z jego polecenia w 1837 roku.

Biskup Franciszek Pawłowski 30 marca 1837 r. wyznaczył komisję do przeprowadzenia lustracji Seminarium Duchownego w Pułtusku. W skład komisji weszło dwóch kanoników kapituły pułtuskiej, mianowicie Piotr Strzegowski i Antoni Żmijewski. Oglądu tego i opisu dokonano w obecności prowizora czyli osoby odpowiedzialnej za materialny stan całego zakładu ks. kan. Józefa Bagińskiego.

Najpierw dokonano lustracji budynku seminaryjnego opisując jego stan. Był to dom piętrowy z cegły, kryty dachówką, oznaczony nr 16, stojący wprost kolegiaty pułtuskiej, w którym mieściło się seminarium; długość jego wynosiła 61,5 oraz szerokość 25 łokci. Zasadniczo mury budynku były w dobrym stanie. Na frontonie wmurowana była tablica wspominająca reformę seminarium przeprowadzoną przed stu laty przez biskupa płockiego Andrzeja Stanisława Kostkę Załuskiego. W gmachu były dwa korytarze dolny i górny z drewnianym pułapem, zaś posadzka tychże korytarzy była ceglana.

Na parterze było osiem stancji o różnym przeznaczeniu. W jednej był skład na różnego rodzaju zboże, w drugiej była spiżarnia z okratowanymi oknami, w kolejnej był skład różnych rzeczy potrzebnych do gospodarstwa, dalej znajdował się skład piwa, piekarnia oraz stancja składająca się z trzech pokoi. Także na parterze znajdował się dość okazały refektarz z czterema oknami i otworem do podawania z kuchni potraw, umebłowany szafami i komodami. Obok refektarza była kuchnia angielska w dobrym stanie, z boku miała drzwi wychodzące na dziedziniec.

Na piętro prowadziły schody z bali sosnowych. W górnym korytarzu było 14 stancji. W pokojach o różnej wielkości podłogi ułożone były z desek, drzwi i okna znajdowały się w dobrym stanie, niektóre piece kaflowe wymagały naprawy. Stacja oznaczona nr 4 przeznaczona była na bibliotekę. Znajdowały się w niej kształtnie ustawione wokół ścian szafy a księgozbiór miał swój inwentarz. W środku korytarza wisiała w blachę oprawiona latarnia, zaś przy ścianie stał zegar szafowy. Do belki przytwierdzony był dzwonek oznajmiający nie tylko obowiązki lekcyjne, ale wszystkie inne zajęcia. Z tegoż korytarza było wejście do ubikacji o trzech kabinach.

Obok seminarium były zabudowania gospodarcze. Była to wozownia kryta kleńcem, nad Narewką stajnie z wozownią, kurniki oraz chlewy dla trzody. Dość dużą budowlą był browar murowany kryty dachówką. W środku dziedzińca znajdowała się studnia, z której wszyscy korzystali.

Do uposażenia Seminarium Duchownego w Pułtusku włączony był kościół św. Krzyża znajdujący się za miastem oraz wszystko co stanowiło całość tego beneficjum, dlatego też opis ten objął także i te zabudowania i uposażenie.

Kościół pod wezwaniem św. Krzyża, na pięknym wzgórzu przy odnodze Narwii, zbudowany był z cegły, kryty dachówką, potrzebował reparacji zwłaszcza przy gzymsach, gdzie robiły się zacieki. Budynek kościoła otaczał cmentarz grzebalny. Rozmiary świątyni wynosiły 46 łokci długości i 20 szerokości. Wewnątrz były trzy ołtarze. W ołtarzu wielkim umieszczona była figura Chrystusa Ukrzyżowanego.

Drugi ołtarz Najświętszej Marii Panny znajdował się w kaplicy Maryjnej, po stronie przeciwnej była kaplica św. Onufrego. Nad wejściem do zakrystii umieszczone były marmurowe pomniki biskupów płockich Hilarego i Onufrego Szembeków. Od strony południowej była dzwonnica z dwoma dzwonami.

Sprzęt kościelny stanowiły argenteria, takie jak kielichy, monstrancje i wota.

Z miedzi i cyny były kociołki do wody, lichtarze i lampy. Zakrystia była dość dobrze zaopatrzona w szaty liturgiczne i inne utensylia.

Obok kościoła od strony północnej był murowany dom mieszkalny z czterema stancjami na dole i dwoma na górze. Od strony południowej był drugi dom, także murowany, o czterech stancjach.

Zabudowania gumienne stanowiły: jedna stodoła o dwóch klepiskach, druga stodoła mniejsza o jednym klepisku, obora wraz ze stajnią. Całość ogrodzona była drewnianym parkanem z bramą zamykaną na kłódkę. Całość stanowiło dość składne obejście.

Jeśli chodzi o inwentarz, to składał się on z 6 koni, 8 wołów, 18 krów, jałówki, stadnika oraz cielaka. Trzodę chlewną stanowiły dwa wieprze, maciora, prosiaki i 10 kur. Ciekawie przedstawiał się spis pojazdów i innych mebli oraz statków i narzędzi potrzebnych do normalnego funkcjonowania zaplecza gospodarczego dla Seminarium jak i na wyposażenie mieszkań kleryckich.

Umebłowanie i zastawa stołowa refektarza kleryckiego, wyposażenie kuchni z rondlami, kociołkami, durszlakami, szprycami do kielbas, koprakami, moździe-

rzami, patelniami, rożnami, baliarni dają pojęcie życia i bytowania w tamtych czasach.

Ten ciekawy materiał źródłowy może posłużyć tym wszystkim, których interesuje kultura materialna ubiegłych stuleci.

Opis ten znajduje się w Archiwum Diecezjalnym w Płocku w księdze zatytułowanej "Historia Seminarii Pultoviensis ejus documenta, statuta ac quotidiana devotio, concinnata per Vincentum Fabianum Orzeszkowski praelatum custodem insignis Collegiatae Pultoviensis, Regentem Seminarii Pultoviensi AD 1841". Tekst lustracji umieszczony jest na stronach 125-173, napisany pismem starannym, na dobrym papierze.

Tekst źródłowy

Lustracja Seminarium Pułtuskiego 1837 roku

Działo się w Pułtusku dnia 9/21 kwietnia 1837 roku. Przywołując do skutku polecenie Jaśnie Wielmożnego Biskupa, pasterza diecezji naszej, Franciszka z Pauli Jana Nepomucena z Pawłowa Pawłowski, kawalera orderu s. Stanisława I klasy, pod dniem 30 marca/11 kwietnia rb. nr 314 delegowani ks. Piotr Strzegowski, kanonik gremialny kolegiaty pułtuskiej i ks. Antoni Żmijewski, kanonik honorowy tejże kolegiaty, do naocznego przekonania się o stanie dzisiejszym Seminarium Pułtuskiego i skreślenia wiernego obrazu wszelkich szczegółów stanowiących własność wyżej rzeczzonego Instytutu, udaliśmy się do prowizora w mowie będącego Seminarium Jks. Józefa Bagieńskiego, kanonika honorowego kolegiaty pułtuskiej i zażądaliśmy, iżby nam poszczególne okazał wszystko, co pod jego zarządzaniem zostaje, znaleźliśmy więc jak następuje.

Tytuł I. Stan budowli

1. Dom Seminarium

Dom pod Nr 16 wprost kościoła kolegiaty, mieszkalny, zwany Seminarium, o piętrze, masiw z cegły palonej na wapno murowany, długości łokci 61 1/2, szerokości 25 mający. Mury tego domu ze trzech stron są w dobrym stanie, od północy czyli od strony kanonii reparaacji potrzebują. Dom ten w zeszłym roku przez terazniejszego prowizora od frontu farbą blade różową odświeżony i kamień od stulat na pamiątkę założenia Seminarium przysposobiony, również w zeszłym roku w ścianę frontową wmurowany, lecz jest spękany i litery wyzłoczenia potrzebują. Wewnątrz tego domu korytarze i wszystkie poszczególne stancje są świeżo wapnem odbielone. Dach na potrójnym stolcu dachówką holenderką pokryty, dachówka podrzucona jest wapnem, w niektórych miejscach potrzebuje naprawy. Co do samej dachówki w połowie, a szczególnie od podwórza jest spróchniała, w miejsce której potrzeba nowej i przełożenie dachu koniecznie nastąpić powinno,

inaczej przez zaciekanie cała ta strona domu wiele ucierpi. W drugiej zaś połowie jest w dobrym stanie. Korytarze w tym domu są dwa dolny i górny, sklepiony owalno, stancje w tym korytarzu sklepione są krzyżowo, górny z pułapem drzewianym. Obydwóch tych korytarzy posadzka jest z cegły ułożona, w części uszkodzona. W dolnym korytarzu są drzwi od frontu szalowane (gwoździ żelaznymi obite) na potrójnych zawiasach, z zamkiem starym, rygłem i haczykiem. Nad drzwiami jest okienko z sześciu szyb złożone, u którego w połowie nowa rama, a w połowie stara.

Na tym korytarzu stancja pod Nr 1 użyta na skład zboża, do której drzwi są prostą robotą zrobione, stare, na zawiasach małych, prostych, z zamkiem starym reparacji potrzebującym i klamką., posadzka z desek ułożona w średnim stanie. W tej stancji jest przegród pięć zrobionych dla rozgatunkowania zboża, okien dwa z ramami dobrimi, okuciem i kratami żelaznymi.

Stancja pod Nr 2 jest użyta na spiżarnię, drzwi do niej są proste, stare, nadpróchniałe, z zamkiem starym sufrygłem i szkobelkiem do zamykania na kłódkę. W tej stancji posadzka z cegły ułożona, potrzebuje reparacji. Okna dwa stare składowane, w których szyby małe i duże, kilka spękanych, ramy z okuciem stare, w tych oknach są kraty żelazne.

Pod Nr 3 jest piwnica, do której drzwi stare składane, niezdatne do reparacji, w miejsce tych nowe potrzebne. Piwnica ta jest sklepiona cegłą, bez posadzki.

Stancja Nr 4, do której drzwi są z desek prostej roboty z zamkiem starym i kluczem, posadzka z cegły ułożona; w tej stancji jest zrobiony rusztunek na skład różnych utensyliów, pieca nie masz i okna, otwór do okna zabezpieczony jest kratą żelazną.

Stancja pod Nr 5 na skład piwa przeznaczona, do której drzwi są proste, stare, do reparacji nawet niezdatne, z klamką, szkoblem do zamykania na kłódkę i zamkiem starym zepsutym. W tej stancji jest piec stary zepsuty, do przestawienia nawet niezdatny. okno jedno, u którego ramy stare dobierane, za krótkie, futryna i słupek w oknie zgniły, szyb szesnaście starych popękanych.

Pod Nr 6 jest piekarnia z dwóch stancji złożona, do której drzwi pierwsze są proste, stare, z klamką i szkoblem, drugie drzwi także, reparacji potrzebujące, posadzka w obydwóch jest z cegły ułożona, stara, uszkodzona. Okna nowe dwa składowane, w których jest po ośm szyb, przez terażniejszego prowizora sprawione, piec do pieczenia chleba przestawienia potrzebuje.

Stancja pod Nr 7, do której drzwi są stare fasowane, z zamkiem i kluczem dobrym, podłoga nowa, dobra, z desek półtorówek ułożona, okno z ramami i okuciem z szyb ośmiu złożone, nowe. Z tej stancji są drzwi do drugiej, do której drzwi i futryny są nowo zrobione, z zamkiem nowym i kluczem, posadzka w tej stancji z nowych desek ułożona, okno nowe z okuciem z sześciu szyb złożone, kratami żelaznymi i siatką drucianą zabezpieczone. Pieca w obydwóch tych stancjach nie masz; na drugą stronę środkowej stancji jest trzecia, do której drzwi są stare na zawiasach ślusarskich, z zamkiem starym i kluczem, posadzka ułożona z nowych

desek, okno jedno, ramy z okuciem nowe, szyb ośm, piec stary z różnych kafli ustawiony i kominek z babką.

Pod Nr 8 znajduje się zachowanie w kształcie sklepu bez okna i posadzki, u którego drzwi są stare nadpsute, stolarskiej roboty, z zamkiem starym i kluczem.

W tym korytarzu jest refektarz, u którego są drzwi stolarską robotą zrobione, czerwono malowane, na zawiasach ślusarskich, z zamkiem i kluczem dobrym, posadzka z desek ułożona, w części reparacji potrzebująca, okien cztery z okiennicami czerwono malowanymi, na zawiasach, u których ramy, okucie i szyby są nowe, w każdym po ośm szyb. Piec stary dymiący z kafli białych, niektórych popękanych, na postumencie drzewianym. W tym refektarzu na boku są drzwiczki w kształcie okna, na zawiasach, z dwiema zasuwkami do wydawania z kuchni pokarmów, nad temi drzwiczkami jest okienko dla widoku z czterech szyb złożone, dalej w końcu refektarza jest zachowanie bez okna i pieca na składanie utensyliów refektarskich, do którego są drzwi czerwono malowane na zawiasach prostych, z zamkiem starym bez klucza, nad drzwiami jest okienko o czterech szybkach. W tej stancji są dwie szafy w framugach muru zrobione, nieruchome, do których drzwi są składane, sosnowe, stare, reparacji potrzebujące, na zawiasach ślusarskiej roboty, u jednych jest zamek z kluczem, w drugich zamek zepsuty, bez klucza.

Obok refektarza jest kuchnia, do której są drzwi proste z zamkiem starym i kluczem, posadzka z cegły ułożona jest w dobrym stanie, okien dwa z małych szyb w części potłuczonych, ramy stare na zawiasach, w tych oknach są kraty rzadkie i cienkie, od kradzieży rzeczy kuchennych nie zabezpieczające, w środku jest kuchnia angielska w dobrym stanie. Na bok tej kuchni jest przechód do przenoszenia potraw, w tym przechodzie są drzwi proste, z zamkiem starym i kluczem złamanym. Obok kuchni są drzwi z korytarza na dziedziniec wychodzące, składane, szalowane (gwoźdźmi obite), w środku korytarza jest rygiel i zamek z kluczem.

Idąc na piętro są wschody z bali sosnowych, prostą robotą zrobione, w średnim stanie, przy murze są poręcze drzewiane, na załamku jest dla widoku przechodzących okno.

W górnym korytarzu znajduje się stancja 14.

Stancja pod Nr 1, do której drzwi są stolarską robotą zrobione na zawiasach ślusarskich, z zamkiem i kluczem dobre, dalej są drugie drzwi składane fasowane z zamkiem dobrym, posadzka w dobrym stanie z desek ułożona, ściany malowane, w tej stancji jest jedno okno z okuciem dobre. Po prawej ręce tej stancji są drzwi wchodowe do pokoju, składane, stolarskiej roboty, z zamkiem i kluczem, w dobrym stanie. Posadzka w tej stancji jest z desek prostych ułożona w średnim stanie, ściany i sufit są świeżo odmalowane. W tym pokoju są dwie alkówki z drzwiami dobrymi, z zamkami i kluczami, dwa okna składane dubeltowe, z okuciem, po sześć szyb w każdym oknie, dobre, na lato do tych okien są żaluzje z okuciem zielono malowane, piec nowo postawiony.

Stancja pod Nr 2. Do tej stancji są drzwi prostą robotą z zamkiem, sufrygłem i kluczem, posadzka jest z desek ułożona dobra, okno jedno pojedyncze z małych

szyb złożone, dobre, po prawej ręce są drugie drzwi do stancji, prostą robotą zrobione, stare, z zamkiem i kluczem starym. Posadzka jest ułożona z desek, stara, okien w tej stancji składanych dubeltowych po sześć szyb dobrych jest dwa z okuciem starym i z ramami takiemiż. Piec stary moskiewski z drzwiczkami z blachy żelaznej, piec ten z różnej formy kafli jest ustawiony, u którego kafle są dla starości przepalone, długo trwać nie mogące. W tej stancji jest framuga, do której są drzwi składane, służy do chowania sukien z zamkiem i kluczem.

Stancja pod Nr 3. Do tej stancji są drzwi fasowane nadpróchniale z zamkiem starym, kluczem i sufrygłem, posadzka z desek ułożona w średnim stanie, piec moskiewski na postumencie drzewianym, ze starych kafli z dodaniem nowych przestawiony, z drzwiczkami i rurą z blachy żelaznej. W tej stancji są dwa okna dubeltowe po sześć szyb tafłowych całych, wszystkie te okna są z okuciem stosownym. Obok tej stancji jest zachowanie, do którego drzwi proste, z zamkiem i kluczem starym, posadzka z desek ułożona w średnim stanie, okno jest jedno w małej szyby, z których trzy spękane, ramy z okuciem dobre.

Stancja pod Nr 4 na bibliotekę przeznaczona, do której drzwi są fasowane dobre, z zamkiem dobrym i kluczem, posadzka z desek w średnim stanie, sufitu brakuje, z tego powodu kurz na książkach osiada, okna dwa z trzydziestu dwóch szyb małych złożone, z których trzy spękane, u jednego okna ramy spróchniałe i jedna złamana, u drugiego ramy z okuciem są w dobrym stanie. Szafy z drzewa twardego kształtnie wyrobione, naokoło ustawione do składu książek, które osobnym spisem są objęte. Biblioteka bezpieczniej byłaby ulokowaną na dole pod sklepieniem.

Stancja pod Nr 5. Do tej stancji są drzwi proste, z zamkiem i kluczem dobrym, dwoma sufryglami, posadzka z desek ułożona dobra, okno jedno z okuciem, ośm szyb tafłowych mające, dobre. Obok tej stancji są drzwi do drugiej, stolarską robotą robione, z zamkiem starym bez klucza, z zasuwką, posadzka z desek ułożona dobra, piec stary na postumencie drzewianym z drzwiczkami i rurą z żelaznej blachy dobrą, dwa okna dubeltowe z okuciem w dobrym stanie. Wprost tej stancji na korytarzu jest okno na okólnik, w którym siedm szyb jest stłuczonych. Od stancji Nr 1 aż do Nr 5 posadzka korytarza jest z desek ułożona w średnim stanie.

Stancja pod Nr 6. Do tej stancji są drzwi dubeltowe, pierwsze są prostej roboty z klamką, drugie także proste na zawiasach dobrych, z zamkiem i kluczem starym. Posadzka w średnim stanie, w tej stancji jest zachowanie, do którego są drzwi proste z zamkiem. Ściany tego zachowania są z tarcic zrobione. Dalej są drzwi fasowane na zawiasach dobrych, z zamkiem starym i kluczem, posadzka w dobrym stanie. Okien dubeltowych (z żaluzjami starymi) z szyb tafłowych dwa w dobrym stanie, piec moskiewski z drzwiczkami i rurą z blachy żelaznej, ogrzewający dwie stancje z kafli starych, przestawienia potrzebujący. W tej stancji jest sufit i ściany dawno kolorowo malowane.

Stancja pod Nr 7. Do tej stancji są drzwi proste stare, z zamkiem starym i kluczem, podłoga w średnim stanie, piec moskiewski z kafli staroświeckich szaro polewanych, w którym wiele się znajduje kafli spękanych. Okno jedno składane z okuciem i ramami, z szyb tafłowych ośmiu złożone, w dobrym stanie.

Stacja pod Nr 8. Do tej stacji są drzwi proste stare, zepsute, zawiasa jedna złamana, z zamkiem starym i kluczem, podłoga jest w średnim stanie. Piec moskiewski, który dwie stacje ogrzewa z staroświeckich kafli przepalonych, nawet już i do przestawienia niezdatny. Okno jedno składane, z szyb taflowych ośmiu, ramy stare z okuciem dobierane.

Stacja pod Nr 9, do której drzwi proste, zamek stary, posadzka w średnim stanie. Okno składane z szyb taflowych ośmiu, z których dwie spękane, ramy z okuciem w średnim stanie.

Stacja pod Nr 10, do której drzwi są proste, z zamkiem starym, do reparacji niezdatnym, posadzka z desek ułożona, w średnim stanie, piec moskiewski na postumencie drzewnianym, stary, do połowy z różnego rodzaju polewania kafli ułożony, od połowy z prostych kafli ustawiony, z drzwiczkami z blachy żelaznej. Okno jedno składane z szyb ośmiu, z których cztery spękane, ramy na zawiasach stare.

Muzeum pod Nr 11, do którego drzwi stolarską robotą, stare, reparacji potrzebujące, z kluczem i zamkiem starym, posadzka w części reparacji potrzebuje. Piec na postumencie z cegły z kafli białych, popękany, przestawienia potrzebujący, z drzwiczkami z blachy żelaznej. Okien jest trzy dubeltowych składanych, w pierwszym oknie wprost drzwi ramy bez okucia, szyby przepalone od słońca, stare, ciemne, w drugim oknie dwie szyby spękane, trzecie okno także dubeltowe, u którego ramy stare, z okuciem, w tem oknie szyb spękanych cztery.

Stacja pod Nr 12. Do tej stacji są drzwi stare, stolarską robotą, reparacji potrzebujące, z zamkiem starym. Posadzka w części reparacji potrzebująca; piec moskiewski z drzwiczkami z żelaznej blachy, z prostych kafli, w dobrym stanie. Okna pojedyncze dwa, każde po ośm szyb, w których dwie szyby spękane, ramy stare spróchniałe.

Stacja pod Nr 13. Do tej stacji są drzwi stolarską robotą, zamek stary reparacji potrzebujący. Piec moskiewski dwie stacje ogrzewający z drzwiczkami

z blachy żelaznej, w jednej stacji z kafli białych nowych, w drugiej z różnej formy kafli starych, ustawiony. Z tej stacji do drugiej są drzwi stolarskiej roboty na zawiasach z zamkiem starym, w dobrym stanie, w tych obydwóch stancjach jest posadzka w średnim stanie. Okien dwa dubeltowych składanych, w pierwszej stacji dwanaście szyb, ramy z okuciem stare, w drugiej z czternastu szyb, z których cztery spękane, ramy z okuciem w średnim stanie,

Stacja pod Nr 14, do której drzwi stolarskiej roboty fasowane, stare nadpróchniałe, z zamkiem i kluczem dobrym. Posadzka w tej stacji jest w dobrym stanie. Okno jedno, u którego ramy stare nie przystają do futryny, z okuciem starym pojedynczym. Z tej stacji do drugiej są drzwi na zawiasach prostych, z zamkiem zepsutym bez klucza, posadzka w średnim stanie. Piec moskiewski ogrzewający dwie stacje na postumencie drzewianym z starych kafli ustawiony, z drzwiczkami z blachy żelaznej. Okno w tej stacji składane, z ramami i okuciem nowym.

Na tym korytarzu i dolnym jest drzwiczek małych w cyrkuł zrobionych na zawiasach z klamkami, dobrych, do zamykania luftów od wycierania sadzy trzynaście. Na tymże górnym korytarzu od frontu są drzwi składane stolarskiej roboty

na zawiasach z klamką, ryglami i haczykami dwoma, które w połowie są dwunastą szybami dla widoku ośklone. W środku korytarza jest wisząca na sznurze szklana w blachę oprawna latarnia; przy ścianie stoi szafa do zegara. Przy tej szafie do belka jest prztwierdzony dzwonek dla dawania znaku na lekcje i inne obowiązki seminaryjskie. W tymże korytarzu na drugiej stronie od Narwi są drugie drzwi składane, fasowane, nowe na zawiasach, w których u góry ośm szyb dla widoku znajduje się wprawionych, zamykane na klamkę i dwa rygle.

2. Kloaka

Z powyżej opisanego korytarza wychodzi się galerią prowadzącą do kloaki. Galeria ta jest z drzewa na słupach w ziemię wkopanych, tarcicami obita, kloaki z cegły massiw murowane o piętrze, na górze o trzech siedzeniach z drzwiami oddzielnymi na zawiasach, na dole o trzech z jednym wchodem. Dach tarcicami pokryty; na dole od podwórza ściana na arkadzie murowana, zapadła.

3. Wozownia

Wozownia z drzewa w słupy w ziemię wkopane, u której ściana jedna balami wyłożona, druga zaś ścianę stanowi szczyt muru pryncypalnego domu Seminarium, na której dach tarcicami jednocalowemi pokryty. Wrota do tej wozowni z tarcic na szpągach, zawiasami okute, z boku tej wozarki są drugie wrota podobne pierwszym. Z tą wozownią łączą się chlewki z drzewa w łątki tarcicami pokryte, u których jest dwoje drzwi z desek na zawiasach.

4. Stajnie

Nad Narewką stoją stajnie z wozownią, z drzewa w łątki na podwalinach, które podwaliny na stępalach są ułożone, ściany balami trzycalowemi wyłożone, dach na stolcu pojedynczym dachówką karpiówką pojedynczo na deseczki kryty, dachówki w wielu miejscach brakuje, szczyty dwa deskami obite, pułap z desek ułożony. Do tych stajen jest troje drzwi z desek w szpągi zrobionych na zawiasach prostych, z szkoblami bez zamków, w środku stajnie przedzielone ścianami z balików. W środku tej stajni pod jednym dachem jest wozarka, do której są wrota z desek na spągi, na zawiasach prostych z szkoblem bez zamku.

5. Kurniki

Z powyższymi stajniami stykają się kurniki z drzewa w łątki, kleńcem pokryte, w których ściany wykładane balikami, do tych kurników jest dwoje drzwiczek z desek na spągi na zawiasach, z szkobelkami do zamykania.

6. Budowla dla trzody chlewnej

Ta budowla jest postawiona w słupy w ziemię wkopane, ściany balikami wokoło wykładane, wewnątrz przegrody dla rozgatkowania trzody, z bali, pułap z de-

sek ułożony. Dach seskami pobity, reparacji potrzebujący, podłoga w złym stanie. Ta budowla ma troje drzwi z tarcic na szpągi, na zawiasach, ze szkoblami bez zamków.

7. Browar

Browar z cegły massiw murowany, dach na podwójnym stolcu dachowym, dachówką holenderką pokryty, która w części podrzutki potrzebuje, z kominem murowanym, mający $233/4$ długości łokci, $113/4$ szerokości. Do tego browaru są drzwi z desek na szpągi zepsute, do reparacji nawet niezdatne, z szkoblem do zamykania i zasuwką, posadzka z desek ułożona, znacznie nadgniła. Są dwa okna bez szkła, kratami żelaznymi zabezpieczone. Obok browaru pod tym samym dachem jest komórka, do której są drzwi stolarską robotą, szalowane (żelaznymi gwoźdźmi obite) na zawiasach prostych, z zamkiem i kluczem dobrym, podłoga z desek ułożona, reparacji potrzebująca. Z tej komórki są wschody na górę, w części reparacji potrzebujące. Budowle powyższe są połączone parkanem w słupy balikami starymi wykładane, na podwalinach starych opaskami pokryte, które stanowią okólnik.

W tym okólniku są trzy bramy: pierwsza od frontu, w której są drzwi składane nowe, szalowane (gwoźdźmi żelaznymi obite) na potrójnych zawiasach, z dwoma szkoblami, sufrygłem, haczykiem i szpągą do zamykania służącą. Druga od Narewki z prostych desek, na szpągi zrobiona, na zawiasach żelaznych podwójnych, z szpągą i szkoblem, stara, przy tej są drzwiczki proste na zawiasach, ze szkoblem, rygłem i klamką. Trzecia w środku okólnika z desek prostych zrobiona stara, na zawiasach żelaznych, z zamkiem starym popsutym, którą się wchodzi na okólnik, w lato dla bydła a w zimie dla trzody chlewnej przeznaczony. W środku dziedzińca jest studnia nowo opogródkowana.

8. Budowle świętokrzyskie

Kościół s. Krzyża za miastem Pultuskim przy odnodze rzeki Narwi, na pięknym wzgórzu, murowany, dachówką holenderką pokryty, w środku na dach wprowadzona jest kopuła blachą białą obita, dach potrzebuje w znacznej ilości podrzutki i zaprowadzenia również niemałej ilości dachówki, szczególnie nad gzymsami, które przez zaciekanie w kilku miejscach znacznie uszkodzone zostały. Mury do tego kościoła w pięciu miejscach naokoło od góry aż do dołu porysowane, wczesnego wzmocnienia potrzebują. Przyczyna porysowania zdaje się być ta, że przy samych fundamentach wspomnianych murów kopią groby na chowanie ciał zmarłych parafian. Do kościoła tego są drzwi składane dębowe, szalowane, na potrójnych zawiasach, z zamkiem i kluczem dobrym. Wewnątrz cały kościół jest ozdobny trzymający łokci 46 długości, 20 szerokości, posadzka w całym kościele z flizów kwadratowych ułożona w dobrym stanie, na suficie w kilku miejscach przez zaciekanie okazują się plamy, a nad zachowaniem, które jest naprzeciw zakrystii obok kaplicy s. Onufrego cały sufit odpadł. W tym kościele są trzy ołtarze

kształtne. Wielki ołtarz, w którym jest figura Pana Jezusa ukrzyżowanego mająca na głowie koronę pozłacaną i przepaskę takąż.

Cyborium w kształcie kuli pozłacane, na niem krzyż z wyobrażeniem Pana Jezusa pozłacany, mensa murowana, gradusy do lichtarzy dwa drzewiane, gradus przed ołtarzem również drzewiany o dwóch stopniach. Z obydwóch stron tego ołtarza są drzwi na zawiasach z zamkiem za ołtarz prowadzące. Idąc od ołtarza po prawej ręce jest wyżej wspomniane zachowanie, do którego są drzwi dobre z zamkiem zepsutym, na drugą stronę ołtarza jest zakrystia, do której drzwi prostą robotą zrobione, z zamkiem starym, posadzka z cegły ułożona, okno jest jedno średniej wielkości z okiennicą składaną.

Ołtarz drugi Najświętszej Marii Panny w kaplicy tegoż nazwiska; mensa tegoż ołtarza murowana, gradus do ołtarza jeden drzewiany. Naprzeciw tej kaplicy na północ jest druga kaplica powyższej podobna, w której grota s. Onufrego z granitu zrobiona. W tej grocie na boku jest statua znacznej wielkości ukrzyżowanego Pana Jezusa, a naprzeciw tej z drugiej strony jest statua s. Onufrego klęcząca twarzą do ukrzyżowanego Pana Jezusa. W szczycie groty jest ołtarz, którego mensa w kształcie granitowym wymurowana, z gradusem jednym drzewianym.

Nad zakrystią i zachowaniem są piękną rzeźbą z kamienia marmurowego różnego koloru dwa pomniki książąt biskupów Hilarego i Unufrego Szembeków. Na boku kościoła przy kaplicy Najświętszej Maryi Panny jest ambona drzewiana kolorowo malowana. Nad drzwiami wchodowymi jest chór na czterech filarach drzewianych utwierdzony, na nim są organy o dziesięciu głosach, reparacji potrzebujące.

9. Dzwonnica

Na południe kościoła jest dzwonnica w kwadrat murowana, dachówką karpiówką pokryta, wewnątrz sklepiona, mury wewnątrz i zewnątrz wapnem niewyprawione. Drzwi do tej dzwonnicy są proste, bez zamku, z zasuwką, w środku wiązarek drzewiany. Dach na tej dzwonnicy jest za płaski, dachówki na nim wiele brakuje, z tego powodu przez mocne zaciekanie sklepienie zapadnięciem grozi, które swem opadnięciem w dzwonach szkodę zrządzić może.

10. Domy mieszkalne

Od strony północnej dom mieszkalny masyw murowany, o czterech stancjach dolnych i dwóch górnych, dwoma piecami z cegły palonej, które ogrzewają po dwie stancje na dole i dwoma piecami także z cegły palonej na górze, ogrzewającymi każdy jedną stancję. Dach na podwójnym stolcu dachówką holenderką pokryty, w części podrzutki potrzebujący. Mury wewnątrz i zewnątrz są wapnem wyprawione, do którego domu są drzwi od wschodu proste, z klamką bez zamku, posadzki w całym domu nie masz. Na prawą jest stancja, do której drzwi są prostej roboty, okien dwa z ramami bez okucia do szyb taflowych zrobionymi, lecz

tylko kilka jest całych. Obok tej stancji jest druga podobna dopiero opisanej, na przeciw tych są drugie dwie całkowicie pierwszym odpowiadające. Komin murowany, w środku sieni są wschody na górę do stancji, do której są drzwi proste, okien dwa po sześć szyb małych, posadzka z desek ułożona, reparacji potrzebująca, kominek mały z kapą. Na drugiej stronie domu od zachodu są drzwi wchodowe proste z klamką, w środku sieni drugiej są wschody na górę do stancji, która znajduje się w podobnym stanie jak wyżej opisana. Pod tem domem są dwie piwnice murowane, sklepione, do których są drzwi z desek na szpągi z zawiasami i szkoblami do zamknięcia na kłódkę o wschody z bali, w średnim stanie.

Dom drugi od strony południowej także murowany masyw, o czterech stancjach, z dwoma piecami z cegły palonej postawionymi, ogrzewającymi po dwie stancje. Dach na podwójnym stolcu dachówką holenderką pokryty, która w części potrzebuje podrutki i kilkadziesiąt zaprowadzenia dachówek w miejsce uszkodzonej. Komin murowany, ściany wewnątrz i zewnątrz wapnem wyprawione prócz w sieniach. Do tego domu są drzwi wchodowe składane szalowane, z klamką, bez zamku. Na prawą jest stancja, do której drzwi prostej roboty, z klamką, okien dwa, w których ramy prostą robotą, bez okucia do szyb taflowych, lecz teraz w części kawałkami szkła zaprawione. Obok tej stancji jest druga podobna dopiero opisanej, na przeciw tych są drugie dwie zupełnie pierwszym odpowiadające. W tym domu jest posadzka z cegły ułożona, reparacji potrzebująca.

11. Zabudowanie gumienne

Stodoła o dwóch klepiskach na podmurowaniu z kamienia na wapno, ściany po rogach w węgiel, dalej w łątki balikami dwucalowymi na podwalinach wykładane, szczyty łamane tarcicami obite, dach słomą dekiem pokryty; długość tej stodoły wynosi 64 łokcie, a szerokość 15, wysokość $5^{1/2}$. W środku tej stodoły jest belek jedenaście po szesnaście łokci długich z drzewa średniego, pod temi belkami są podpory na środku każdego belka, opaski naokoło z średniego drzewa, przeryglowania także z drzewa dobrego, wiązania dachowe z drzewa krokwinowego po jednej stronie dachu, ścian klepiskowych dwucalowymi balikami wykładanych cztery, wrót dwupodziałowych cztery na biegunach ze szkoblami bez zamków, w ogóle budowla ta jest dobra.

Stodoła o jednym klepisku w słupy i łątki ściany balami w większej połowie staremi wyłożone opaskami i murlatami okryte, szczyty łamane deskami obite, dach słomą dekiem pokryty, ma łokci 40 długości, szerokości 16, $5^{1/2}$ wysokości. Wewnątrz jest sześć belek i podpory pod temiż z drzewa średniego, dwie ściany klepiskowe z bali dwucalowych, wrota dwupodziałowe, dwa na biegunach, z desek całówek żelaznemi gwoździemi przybite ze szkoblem u jednych do zamykania na kłódkę, z haczykiem u drugich. Stodoła dla małej liczby słupów i tychże wysokości, dla nieproporcjonalnej wysokości dachu niedługo trwała.

Obora wraz z stajnią na podmurowaniu z drzewa w łątki na podwalinach wokoło, ściany balikami wykładane. W tej oborze są dwie przegrody z balików. Pod-

łoga w stajni z bali ułożona w średnim stanie, drzwi do tej stajni są z desek prostą robotą, z szkoblem do zamykania na kłódkę. Do obory są i drugie drzwi prostej roboty, z szkoblem, reparacji potrzebujące. Wewnątrz obora jest starodawnym sposobem urządzona; obora ta trzyma łokci 36 długości, 10^{1/2} szerokości, 3^{1/2} wysokości, dach słomą pokryty, szczyty łamane, deskami obite. Obora ta w ogólności jest w średnim stanie.

Parkan podwórze zamykający z drzewa w słupy w ziemię wkopane i w łątki na podwalinach, z opaską. Ściana balami wyłożona z bramą i furtką, trzyma długości 42, wysokości 4^{1/2} łokci. Brama z desek na zawiasach prostej roboty, z szkoblem do zamykania na kłódkę; przy tej furtka prostej roboty z rygłem.

Tytuł II. Inwentarze

12. Konie

1. Koń szpakowaty około lat jedenaście mający, nosowaty, jeden.
2. Koń brudno kasztanowaty lat dziewięć mający, włokawy jeden.
3. Koń jasno kasztanowaty z gwiazdką, lat mający około dziewięć, włokawy jeden.
4. Koń gniady lat dziewięć mający, do pracy jeszcze zdatny.
5. Koń płowy lat ośm mający, do pracy zdatny.
6. Koń płowy lat dziewięć mający, do pracy zdatny.

13. Woły

1. Wół czerwony mający lat sześć, do pracy zdatny.
2. Wół gniady lat siedm mający, do pracy zdatny.
3. Wół biały lat sześć mający, do pracy zdatny.
4. Wół bialo-graniasty lat siedm mający, do pracy zdatny.
5. Wół płowy łysy, lat ośm mający, do pracy zdatny.
6. Wół czerwony łysy, lat siedm, do pracy zdatny.
7. Wół kobielasty, lat ośm mający, do pracy zdatny.
8. Wół czerwony, lat ośm mający, do pracy zdatny.

14. Krowy

1. Krowa płowo-gniada, mająca lat dziesięć.
2. Krowa mroziasta mająca lat piętnaście.
3. Krowa gniada łysa, mająca lat pięć.
4. Krowa płowa, mająca lat dwanaście.
5. Krowa biała łysa, mająca lat siedm.
6. Krowa czerwona z białem bokiem, mająca lat pięć.
7. Krowa płowa lat pięć mająca.
8. Krowa graniasta gniada, mająca lat pięć.

9. Krowa czerwona lat pięć mająca.
10. Krowa płowa lat pięć mająca.
11. Krowa czerwona lat pięć mająca.
12. Krowa czerwona brewiasta, lat pięć mająca.
13. Krowa czerwona lat pięć mająca.
14. Krowa płowa, lat pięć mająca.
15. Krowa płowa łysa, lat pięć mająca.
16. Krowa czerwona, lat cztery mająca.
17. Krowa graniasta, lat cztery mająca.
18. Krowa czerwona łysa, lat cztery mająca.
19. Jałowica płowa, lat cztery mająca.
20. Stadnik jeden, lat trzy mający.
21. Wolec gniady, lat pięć mający.
22. Cieląt tegorocznych sztuk cztery.

15. Trzoda chlewna

1. Wieprzy w karmiku dwóch.
2. Macior rodnych cztery.
3. Knur jeden.
4. Mniszka dwulatka jedna.
5. Wieprzak jeden.
6. Prosiaków dwulatek sztuk piętnaście.
7. Prosiaków roczniaków piętnaście.

16. Drób

1. Kur z kogutem sztuk ośm.

Tytuł III. Sprzęty kościelne świętokrzyskie

17. Srebro

1. Kielich z pateną, u którego kupa wewnątrz wyślacana.
2. Monstrancja srebrna pozłacana jedna.
3. Kielich srebrny z pateną cały pozłacany.
4. Votum jedno srebrne w kwadrat, na którym dwie osoby naprzeciw siebie klęczą.
5. Votum drugie podobnie srebrne, na którym dwa oczy.
6. Votum trzecie malutkie, na którym Najświętsza Panna.

18. Miedź

1. Kociołek do wody miedziany, jeden.
2. Lichtarzy cynowych średnich sześć.

3. Lichtarzy większych sześć.
4. Lampa wisząca jedna.

19. Dzwony

1. Dzwonów na dzwonnicy dwa, z których jeden spēkany. Podług spisu majątków duchownych w roku 1819 uczynionego, powinno być dzwonów trzy, lecz w czasie rewolucji w roku 1831 jeden do Warszawy zabrany, później podług zeznania terażniejszego ks. prowizora przez rząd, jego poprzednikowi oddany, lecz przez tego do miejsca nie został zwrócony. Wypada więc uczynić dochodzenie, gdzie go podział.
2. Sygnaturka na kościele jedna.
3. Dzwonek przy zakrystii jeden.
4. Dzwonków przy ołtarzach dwa.

20. Aparaty

1. Ornat lamowy różowy z rekwizytami, dobry, jeden.
2. Ornat czerwony z galonkami szychowemi żółtymi, u którego słup na przodzie przetarty, z rekwizytami, jeden.
3. Ornat, u którego słup biały w pasy niebieskie, a boki w pasy czerwone, do którego jest velum, stuła i manipularz, stary, jeden.
4. Ornat czarny gredytorowy, galonkami żółtymi obszyty, stary, z rekwizytami, jeden.
5. Kapa lamowa blado-różowa, dobra, jedna.

21. Białizna kościelna

1. Albów dwie.
2. Korporałów pięć.
3. Humerałów pięć.
4. Puryfikaterzy sześć.
5. Obrusów trzy, jeden płócienny, którego szlaki czerwonymi kwiatami przerabiane, galonkiem złotym obszyte, stary.
6. Ręczników do ołtarzy dwa.

22. Książki

1. Mszał duży jeden.
2. Mszał mały requialny jeden.

23. Meble kościelne

1. Krzesel starych dębowych wysłanych włosem, pokrytych aksamitem czerwonym w deseń, cztery, z których jedno jest z poręczami, na które oprócz obi-

- cia jest osobna poduszka wysłana aksamitem w deseń powleczone. Sukno czerwone na okrycie gradusów wielkiego ołtarza jedno.
2. Dwa obrazy do obnoszenia w czasie procesji, ze stolikami dwoma do ustawienia tychże.
 3. Proporców małych z drzewcami malowanemi, dwa.
 4. Komoda o sześciu szufladach do chowania aparatów, jedna.
 5. Przed wielkim ołtarzem jest ławek dwie naprzeciw siebie stojące.
 6. W środku kościoła jest ławek sześć, pod chórem także sześć.
 7. Skabellum o trzech gradusach jedno.

Tytuł IV. Sprzęty gospodarskie

24. Wozy

1. Bryka kryta jeszcze przez prowizora ks. Żmijewskiego zostawiona na górze pod strychem, do używania teraz już niezdatna, jedna.
2. Wozów nowych szybowanych dwa.
3. Wozów szybowanych z wagami cztery, starych.
4. Półkarki bez wagi ze sworzniem żelaznym, z kołami dobieranemi, stare, jedne.
5. Sztelwaga jedna.
6. Lada do drzewa ładowania z rekwizytami, stara, jedna.

25. Plużyce

1. Plużyce z żelazami cztery.
2. Pląg z kółkami szybowemi z sztelwągą jeden.
3. Radeł z narożnikami dwa.
4. Sani bosych trzy.
5. Drabi z luśniami okutemi, cztery.
6. Zajdki jedne.
7. Szlaga okuta jedna.
8. Ładów do rżnięcia siczki ręcznych dwie.
9. Skrzyń do wożenia kartofli okutych dwie.
10. Młynek do czyszczenia zboża jeden.
11. Ćwierć okuta jedna.

26. Zaprzęga

1. Szli nowych parcianych z postronkami, lejcami, naszelnikami i uzdeczkami na ubranie sześciu koni.
2. Szli starych używanych z postronkami takiemiż, lejcami, naszelnikami i uzdeczkami do ubrania koni sześciu.
3. Chomonto z postronkami jedno.

4. Uźdzenie parciałych poszytych surowcem z postronkami sześć.
5. Naszelników także surowcem poszytych z łańcuchami dwie pary.
6. Lin do przywiązywania drzewa sztuk trzy.

Tytuł V. Sprzęty domowe w Seminarium

27. Sprzęty po stancjach

1. Stolików z szufladami siedm.
2. Stolików bez szuflad dwa.
3. Stolików reparacji potrzebujących trzy.
4. Stół długi w muzeum jeden.
5. Ławek długich w muzeum trzy.
6. Katedra w muzeum reparacji potrzebująca jedna.
7. Stołków prostych dla kleryków sztuk dwadzieścia jeden.
8. Łóżek dla kleryków, prostych, sztuk dwadzieścia.
9. W bibliotece stół prosty jeden, stołek jeden, drabinka składana z pręcikami żelaznemi jedna.

W stancji szafarza:

10. Szafa czarno bejcowana z zawiasami, zamkiem, sufrygłem, jedna.
11. Magiel duży dobry, jeden.
12. Szale drzewiane do ważenia z belkami żelaznemi i gwichtami spizowemi, jedne.
13. Wanna do kąpieli drzewiana jedna.
14. Beczka do octu jedna.
15. Wiader drzewianych bez okucia cztery.
16. Konew drzewianych pięć.

W spizarni:

17. Skrzynia wielka z przegrodami czterema sosnowa, z nakryciem, z narożnikami żelaznemi i zawiasami.
18. Druga skrzynia mniejsza na zawiasach z wiekiem z czterema przegrodami, obiedwie na skład mąki i kaszy przeznaczone.
19. Szafa stara sosnowa z ośmioma szufladami, z drzwiami składanemi, na zawiasach z zamkiem do reparacji niezdatnym, bez klucza, jedna.
20. Tynków dużych starych dwie.
21. Okseftów z żelaznemi obręczami dwa.
22. Kłódów nowych z kapustą, z drzewianemi obręczami, trzy.
23. Kłódów do kapusty, pystych, starych, cztery.
24. Różnych pudeł bez nakrycia, cztery.
25. Ławka przy spizarni sosnowa jedna.
26. Worków do zboża różnej wielkości dziesięć.

28. Rzeczy do refektarza należące

1. Katedra do czytania, reparacji potrzebująca, jedna.
2. Stół dla ks.ks. profesorów, jeden.
3. Stołów długich z bali trzycalowych ordynaryjnych, cztery.
4. Ławki przy stołach z bali dwucalowych, dobre.
5. Łyżek z blachy żelaznej pobielanych, dwadzieścia.
6. Łyżek cynowych, sześć
7. Nożów dobrych szesnaście, zepsutych siedm.
8. Widelców żelaznych dobrych siedemnaście.
9. Widelców zepsutych ośm.
10. Kufelków do piwa blaszanych piętnaście, kufelków zepsutych ośm.
11. Tacków blaszanych starych pogiętych dwanaście.
12. Talerzy fajansowych starych siedm, talerzy spękanych trzy.
13. Konewka drzewiana do piwa jedna.
14. Koło do obnoszenia potraw jedno.
15. Lichtarzy blaszanych starych, trzy.
16. Solniczka porcelanowa, jedna. Solniczek glinianych dwie.
17. Przystawek glinianych polewanych trzydzieści pięć.

29. Bielizna

1. Obrusów w desenie małych dobrych dwa.
2. Obrus w desenie duży jeden.
3. Obrusów płóciennych dobrych dziesięć.
4. Obrusów starych dziurawych siedm.
5. Serwet w desenie ordynaryjnych dobrych dwadzieścia siedm.
6. Serwet w desenie starych dziurawych siedm.
7. Cerat na stoły dobrych trzy.
8. Cerat podartych dwie.
9. Fartuszków używanych przy obnoszeniu potraw dobrych, pięć.

30. Cyna

1. Waza do użycia zdatna jedna, waza zepsuta mała jedna.
2. Półmisek jeden.
3. Salaterki pogięte, do użycia niezdatne, dwie.
4. Przystawek starych płaskich dwadzieścia ośm.
5. Przystawek z uszkami głębokich piętnaście, przystawek bez uszków dwie.
6. Talerzy płaskich większych dziewięć.
7. Łyżka wazowa jedna, łyżka pogięta z drzewianym trzonkiem jedna.
8. Solniczka pogięta jedna.

31. Rzeczy kuchenne

1. Rondel największy, obejmujący w sobie garcy ośm, stary połatany, bez pokrywy, jeden.
2. Rondel czterogarcowy dobry, bez pokrywy, jeden.
3. Rondel czterogarcowy stary, z łątą, z pokrywą starą, jeden.
4. Rondel trzygarcowy z pokrywą, dobry, jeden.
5. Rondel trzygarcowy bez pokrywy, potrzebuje dna nowego, jeden.
6. Rondel dwugarcowy stary, cienki, połatany, bez pokrywy, jeden.
7. Rondel garcowy z pokrywą starą, jeden.
8. Rondel garcowy z pokrywą starą, jeden.
9. Rondel garcowy z pokrywą starą, jeden.
10. Rondel przeszło garcowy stary, łątany, cienki jeden, z taką pokrywą.
11. Rondelek mały półgarcowy z angielską pokrywą.
12. Pokrywa angielska trzymająca półtora garca z łątą, jedna.
13. Kociołek z pokrywą, trzymający około pięć garcy, stary, jeden.
14. Kociołek wmurowany w kotlinę kuchni angielskiej, trzymający około sześciu garcy, połatany, stary, bez pokrywy, jeden.
15. Durszlak stary połatany, jeden.
16. Szpryca do kielbas dobra, jedna.
17. Łyżka głęboka łątana z trzonkiem żelaznym, jedna.
18. Łyżka durszlakowa z trzonkiem żelaznym dobra, jedna.
19. Łyżka zepsuta, reparacji potrzebująca, jedna.
20. Łyżka durszlakowa z trzonkiem żelaznym do reparacji niezdatna, jedna.
21. Koprak mieszczący w sobie pięć garcy, jeden.
22. Koprak trzymający cztery garce, jeden dobry.
23. Koprak trzymający cztery garce stary, jeden.
24. Koprak czterogarcowy połatany, jeden.
25. Koprak trzymający trzy garce dobry, jeden.
26. Koprak trzymający przeszło dziesięć garcy, jeden.

32. Żelastwo kuchenne i gospodarcze

1. Saganów żelaznych, mieszczących w sobie po trzy garce, trzy.
2. Moździerz bez tłuczka, jeden.
3. Tasak jeden.
4. Patelnia dobra nowa, jedna; patelnia stara zepsuta, jedna.
5. Tarka blaszana zepsuta, jedna.
6. Rożen dobry, jeden.
7. Rust stary jeden.
8. Widelec stary.
9. Półgarcówka blaszana stara, jedna.
10. Żelazko do prasowania zepsute niezdatne, jedno.

Żelastwo gospodarcze:

11. Łańcuchów do zwózki drzewa, dwa.
12. Siekier starych trzy.
13. Klinów żelaznych do rozbijania drzewa, dwa.
14. Szpadłów starych dwa.
15. Sierpów do żęcia zboża starych dwanaście.
16. Pił do rżnięcia drzewa starych dwie.
17. Rzezaków do rżnięcia sieczi, dwa.

33. Rzeczy w browarze

1. Kadzie dwie wielkie, żelazem sztabikowem opasane po dwa razy.
2. Balej także żelaznemi obręczami okutyh dwie.
3. Balej bez okucia trzy.
4. Tok wielki do studzenia brzezki jeden.
5. Beczek do piwa dziesięć.
6. Wybijkak drzewiany jeden.
7. Trójnożnik do robienia piwa z drzewianemi obręczami dębowy, jeden.
8. Lej drzewiany jeden.
9. Kocioł wielki wmurowany, jeden.
10. Kocioł mniejszy także wmurowany, jeden.

Spizarnią znaleźliśmy dostatecznie zaopatrzoną w różne artykuły żywności. Ilość zboża tak w snopie, jak i w ziarnie, najlepiej wykażą rejestra ekonomiczne przez Jks. prowizora Seminarium utrzymane.

Gdy już nic więcej do opisania nie było, protokół ten lustracyjny własnoręcznemi podpisami zamknęliśmy.

podpisano – ks. Piotr Strzegowski

podpisano – ks. Antoni Żmijewski.

Przypisy:

¹ Zob. M. Grzybowski. Biskup Adam Prażmowski 1764-1836. Płock 1995.

SOMMARIO

L'Autore presenta gli atti dell'ispezione del Seminario Maggiore di Pułtusk nel 1837. A farla, il vescovo di Płock Franciszek Pawłowski ha nominato la speciale commissione composta dei due canonici del Capitolo di Pułtusk: Piotr Strzegowski e Antoni Żmijewski. La descrizione della situazione economica del Seminario – fatta da loro alla presenza dell'economista del Seminario canonico Józef Bagiński – e riportata nel presente volume, è una preziosa testimonianza della cultura materiale della Chiesa di Masovia del secolo scorso.

ks. Daniel Brzeziński